

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Sárik Lajos Gesztelyi Zoltán

Cím:

Pelyhedző Topolyavirágok

Forrás:

Turbina

1954. 7. 17.

Osztályozás

384.35

1954 k

Személy

Helyszám

MEGNÉZTED már egyszer alaposan a váciúti fákat? Itt jársz nap-nap után, munkába sietsz alattuk, illatukban vártad ifjúságod fehérrépeit, beárnyékolták a nyaradat, ősszel lábad elé szórták vörös aranytallérjaikat. De te hogy vagy velük Tudod egyáltalán, milyen szépek ezek a fák?

Mert én már tudom. Egy egyenestartású öreg ember juttatta eszembe őket, kétféle módon is. Ugy, hogy beszélt róluk, meg úgy is, hogy amint beszélt, egy kisse hasonlítani kezdett ezekhez a fákhoz. A tartása, a tisztasága, a hűsége, ahogyan nemsokára betölti az ötvenedik munkahelyét első budapesti munkahelyén, a Lánggyárban. A hetvenéves Sárík Lajosról van szó, akivel mostanában sokat beszélgettem, aki olyan sudáran viseli hetven esztendejét, mint a topolyanyár.

Akinek dolga van a szállítási osztályon, láthatja eleget Sárík bácsit, amint ott áll tiszta kék munkaruhájában és irányítja a csomagolást. Sokan talán nem is tudják, hogy Sárík bácsinak még a hatalmas kétszázharmincmászás darabokat is be kell csomagolni. Mekkora lehet az a láda, amibe ez az irdatlan darab kerül! Néha szélesebb a „csomag”, mint a vagon.

ILYEN KORÁBAN a férfiak már nem a mozdulataiban van erő, hanem az állásában. Nem a szavai lobognak, hanem a szeme. Nem a hangsúly szen-

vedélyes abban, amit mond, hanem az értelem. Egészséges, piros arcában olyan bizakodóan ül a bajusz, mintha azt mondaná: „Nem hagyjuk magunkat.” Nem mered hetykén, de nem is csüng ernyedten, mint már az ilyen korúaké szokott. Csak áll, legényesen, férjiasan. Mintha két dús szemöldökével együtt néhány topolyavirág lenne...

Igen, a váciúti fák virága ilyen éppen, ilyen lágy, tollas kis könnyűség, amit meglehetősen minden apró májusi fuvaltat. De a törzs acélkemény és az ágak nem hajlonganak...

Milyen jó is lenne megkérdezni ezeket az öreg fákat, mi láttak itt, amióta a Váci-úton állanak? Mennyi munkát, izzadságot, gépet, embert, felvonulást, tüntetést, sztrájkot és mosolyt? Mennyi májust és novembert? Mennyi harcot és kint, mennyi szünetet és boldogságot?

De hát a fákat nem kérdezhetem meg, ők némák, úgysem felelnének. Megtartják titkaikat.

De ezt a tavaszi lelkű, hetvenéves férfit megkérdezhetem...

SZÉLFÜTTA országút volt a Váci-út ötven éve, amikor Sárík bácsi Pestre került. Mai képéből sem az Angyalföldre, sem a Lipótvárosra nem ismerünk rá akkori alakjában. Itt ott épült egy gyár már, viskók is álltak elszórtan az árkok

PELYHEDZŐ TOPOLYAVIRÁGOK

A 70 éves Sárík Lajos visszaemlékezései a Láng-gyár elmúlt ötven évére

szélén. De a Forgács-utca helyén, és messze a túlsó oldalon a Tarnai-birtok rozsföldjei hullámzottak. Ott pedig, ahol ma az Ujlipótváros palotái magaslanak, a Duna nádasai susogtak.

Ebbe a világba érkezett meg a vidéki fiatalember, a szódói parasztfiú, aki már Léván kitanulta az ácsmesterséget, de volt valahol egy Rozika, akivel fészket akart rakni. Jobb kereset után nézett hát. Egy évig volt ládakészítő a szállítási osztályon, akkor felelős lett, és azóta is, negyvenhét éve csomagolómeister. Rozikát természetesen feleségül vette. Öt évig laktak a Turbina-utcában. Aztán huszonnégy évig a Teve-utcában. És most, másik huszonnégy éve a Viktor Hugo-utcában. Ez a három lakása volt a félszázad alatt. Két fia közül az egyiket elvesztette az ostrom alatt, 1945-ben. A másik, Kálmán, szintén a Lánggyárban dolgozik. Unokája — szintén Kálmán — most végzi a nyolcadik általánost és kacérkodik a fényképészettel, de azért tudja, hogy újabb ötven év múlva büszkén fogja mondani: „Száz éve mindig dolgozik egy-két Sárík a mi gyárunkban!” Mert ő is nálunk

lesz technikus, ezt biztosra veszem.

Sárík Lajos bácsi harmadik gyermeke lány. Az itteni unokát Rozikának hívják, ugyanúgy, mint a nagyanyját, aki a félénk szódói kislányból ugyan-csak harcias pesti asszonnyá vált, s 1946-ban alaposan megkergetett két díldetektívét. Ez a kis Szódó egyébként Esztergom közelében van, és utána a huszonnégy éves ácslégy száma-ra a nádásos, rozsos Pest is eléggé új dolog volt 1906-ban.

Pedig akkor még nem volt ilyen nagy az üzem: a mai gyár helyén három gyártelep is állott. Az alsó gyár helyén, a mai kovácsműhely és szállítási helyén a SANGERHAUSENI GÉPGYÁR működött, amely főleg szeszgyári felszerelések készítésével, gőzgépek, vegyigépek és szivattyúk előállításával foglalkozott. Ez a gyár 1896-ban épült, a millennium után. Tízéves volt akkor, Valami német gyár leányvállalata volt, mint a neve is mutatja.

A 16-os kazánműhely és az új hegesztő helyén Eisele József és testvére üzeme készített kazánokat és hordókat. Ezek egy régi kovácsműhely fel-

cseperedett tagjai voltak. Eppen úgy, mint a harmadik üzem tulajdonosa, Láng Gusztáv, akinek az apja, László — úgy mondják — egy fabódében kezdte. De aztán, banksegítséggel a másik két üzem fejére nőtt.

A három gyár 1915-ben egyesült. „Akkor hozta őket össze a bank” — mondja Sárík bácsi. És az ölelő mozdulat, amivel mondatát kíséri, ez a bekerítő, bekebelező ölelés, többet ér, mint egy félórás szemináriumi előadás a finánc-töről.

A három gyár egyesítése nem egyszerre történt. Előbb a Sangerhauseni és az Eisele egyesült tizenkettőben. Jegyezzük meg jól ezt az évszámot, a végén még eszünkbe jut, mi volt tizenkettőben a munkásság sorsa, amikor ez a két üzem, megérezve a háborús konjunkciúrát, összekötötte a szekere rúdját, illetve az ágyú kerékét. Rendőr-kardlap és férjajászó, kilépési tilalom, sztrájk és munkáshullák a Váci-úton, ez volt tizenkettőben. Abban az évben, amikor a Lángok és Eiselek zsebe kezdett repedésig telni a hadimegrendelésekből...

ES A NYÁRFÁK ekkor kerültek szóba. En emlétettem meg, hogy mikor is ültették őket?

Sárík bácsi elgondolkozik. Szemét behúnnya, bajusza meg-
lebben.

— Tizenkettőben — mondja

végül — a nagy tüntetéskor vitégzottak először. Emlékszem rá, május közepén, egy csütörtöki napon a munkásság a parlament elé akart vonulni, hogy a titkos választójogot követelje. Hatalmas rendőri terror indult a megfélemezésünkre. Felszedtük a Váci-út sineit, szekerekből és omnibuszokból borítottunk barrikádokat a keresztbefektetett sinekre. Csatogott a kardlap a Lehel-téren. Munkáshallottak vére festette pirosra a követ a sortűzek után. De nem maradtunk adósok. A háromnapos sztrájk alatt — pedig kilépési tilalom volt — az ördögárokba hordtuk és elégettük a rendőrszobák felszerelését, leszedtük a lovakról és elvertük cudarul a kegyetlen rendőröket. A tüntetők végig kitörték derékban a Váci-úton a gázlámpákat és meggyújtották a kiömlő gázt.

És csendesen hozzátesszi még egyszer:

— Igen, akkor virágoztak először.

Aztán hosszú ideig csend van a kis szobában. En is behúnnyom a szememet és magam elé képelem a két sor forradalmi gázfáklyát, végig a Váci-úton.

Topolyavirág, pelyhedző topolyavirág, hát mégis el tudták nekem mesélni, amit láttál! Édes, szép topolyavirág! De örülök, hogy úgy megizmosodott a törzsöd azóta.

Gesztelyi Zoltán